

norsk lektorlag

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Oslo, 03.12.2010

Høring om forslag til endringer i opplæringslova og privatskolelova, kompetansekrav for undervisning mm.

Vi viser til departementets brev av 19.10.10

1: Kompetansekrav for undervisning

Kompetansekrav for undervisning, ikke bare for tilsetting

Norsk Lektorlag støtter departementets vurdering i kap.2.4.1.og vi støtter forslaget om å stille kompetansekrav for å undervise. Dette er helt nødvendig for å heve kvaliteten i skolen. Lang erfaring viser at dagens bestemmelser om kompetansekrav ved tilsetting ikke er nok for å sikre høy lærerkompetanse i skolen. Norsk Lektorlag mener det er særlig uheldig at lærere uten kompetanse i faget kan pålegges oppgaven med å gi elever faglig vurdering i form av standpunkt karakter.

Norsk Lektorlag mener at nye kompetansekrav til undervisning bør knyttes til det enkelte fag, og bør innføres i alle fag og på alle trinn. Departementets forslag er et første skritt i riktig retning. Faglig kompetanse knyttet til det enkelte trinn må ikke bare beskrives som antall studiepoeng, men det må også stilles krav til innholdet i studiepoengene slik at man skiller studiepoeng i fagdidaktikk og pedagogikk beregnet på elevenes årstrinn fra studiepoeng i vitenskapsfaget /skolefaget.

Kompetanse for undervisning i videregående skole

Norsk Lektorlag er enig i at bestemmelser om kompetansekrav for undervisning i videregående skole innføres med virkning fra 2012. Krav til kompetanse for å undervise har vært normal praksis i videregående skole fram til nå. Det er viktig å forhindre utglidning av dagens praksis når store deler av det godt kvalifiserte undervisningspersonalet når pensjonsalder de nærmeste årene. En innskjerping av forskriften med virkning fra 2012 kan dermed hindre at den faglige kvaliteten i videregående svekkes de kommende årene.

De samme kvalitetskrav bør gjelde alle skolefagene

Norsk Lektorlag er enig med departementet i at målet er at lærere skal ha relevant utdanning i alle fag de underviser i. Vi støtter de vurderingene av lærerens rolle som framgår av St.meld.31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen*, og er helt enige i at *god fagbakgrunn er nødvendig for å kunne motivere og formidle kunnskap med tyngde, trygghet og entusiasme*. Norsk Lektorlag har derfor støttet tidligere forskriftsendring som skjerpet krav knyttet til prioriterte fag på ungdomstrinnet. Vi stiller oss imidlertid kritisk til at de samme kvalitetskrav ikke skal

gjelde samtlige av skolens fag. Vi vil advare mot en utvikling der praktisk-estetiske fag, naturfag, historie, samfunnsfag og fremmedspråk stemples som B-fag der lærere ikke må ha faglig spesialisering for å undervise. For at skolen skal kunne tilby variert undervisning av høy kvalitet, bør undervisningspersonalet bestå av personer med bakgrunn i ulike fagtradisjoner som har utviklet velprøvde arbeidsmetoder knyttet til fagenes egenart. Mye tyder på at flere elever på ungdomstrinnet mister motivasjonen for arbeidet med fagene. Dette kan henge sammen med at det 10-årige grunnskoleløpet er for ensformig når det gjelder pedagogisk praksis og gir for lite metodisk variasjon basert på fagenes egenart. En sterkere faglig spesialisering vil gi mer mangfoldig faglig tilnærming og varierte undervisningsmetoder. Norsk Lektorlag mener derfor at departementets vurderinger i *kap. 2.1 Bakgrunn for forslaget* tilsier at eksisterende krav til kompetanse for tilsetning (kap.14 i forskrift) bør endres slik at kompetansekravene gjelde samtlige fag på trinn 5-10.

Mer spesifikke krav til kompetanse for tilsetning og undervisning i videregående skole.

Norsk Lektorlag mener at også kompetansekrav for tilsetning og undervisning på trinn 11-13 bør skjerpes. Norsk Lektorlag mener det er svært viktig med forskningsbasert utdanning i samtlige av skolefagene for alle som skal undervise i de allmenne fagene på videregående skole. For å undervise i programfag i studiespesialiserende program bør det være klare krav om forskningsbasert utdanning på mastergradsnivå. Norsk Lektorlag har registrert at i den nye, todelte grunnskolelærerutdanningen vil undervisningsoppleggene i de ulike fagene være designet for lærerstudenter, ikke for fagstudenter.¹ Norsk Lektorlag er enig i at dette kan være et godt prinsipp for kompetanse for å undervise på lavere trinn, mens kompetanse innen vitenskapsfaget må kreves for å undervise det tilsvarende skolefaget på de øverste trinnene, 8-13, og særlig 11-13. Lærere som skal forberede elever på studiekompetanse og vekke elevenes faglig interesse for høyere utdanning, må selv ha forskningsbasert utdanning i egne undervisningsfag. I beskrivelsen av fagkompetansen bør det gå klart fram hvilke elementer i studiet som er utdanning i skole- eller vitenskapsfaget, og hvilke elementer som er didaktiske og/eller pedagogiske.

Private skoler

Norsk Lektorlag slutter seg til forslaget om at samme regulering av kompetansekrav skal gjelde for private skoler som godkjennes etter opplæringsloven, som for kommunale grunnskoler og fylkeskommunale/statlige videregående skoler.

Overgangs- og unntaksordninger

Norsk Lektorlag mener at de overgangs- og unntaksordninger som departementet foreslår, svekker intensjonen om at lærere faktisk skal ha relevant utdanning i alle fag de underviser i. Norsk Lektorlag mener derfor at overgangsordningen bør knyttes til en gitt tidsfrist, for eksempel på fem år, slik at skoleeiere i løpet av denne fristen må sørge for nødvendig kompetanseheving i eget personale. Skoleeiere som etter denne fristen ikke kan oppfylle kompetansekravene, bør søke om dispensasjon etter å ha foretatt en nødvendighetsvurdering for hvert skoleår, slik departementet foreslår for skoler med små ungdomstrinn. Norsk Lektorlag er enig med departementet i at skoleeiere selvsagt skal bestrebe seg på å oppfylle kompetansekravene, og mener at unntaksordningene må tilskynde slike bestrebelser. Norsk Lektorlag foreslår at skoleeiere pålegges å informere kommunens innbyggere om kompetansesituasjonen relatert til de ulike fag og trinn på kommunens skoler. Dersom det

---

¹ E-post fra Kunnskapsdepartementet til GNIST-partnerskapet 05.10.2010 om tiltak for å styrke kvaliteten i grunnskolelærerutdanninga: ” Undervisningsopplegga i dei ulike faga skal vere designa for lærarstudentar, og ikkje for fagstudantar”

skal skapes politisk forståelse for at skolene trenger kompetanseheving, må det være åpenhet om status i den enkelte kommune. Dette er særlig viktig for at skoleeiere ikke skal slå seg til ro med å fravike kompetansekravene fordi skolen i første omgang ikke kan skaffe kvalifiserte lærere i faget, gitt de lønns- og arbeidsbetingelser skolen vanligvis tilbyr. I et fritt arbeidsmarked vil skoleeiere utvilsomt kunne rekruttere flere kvalifiserte lærere dersom de tilbyr lønn som er konkurransedyktig i forhold til det private næringslivet.

Samme personalplaner i grunnskolen som i videregående skole

Norsk Lektorlag mener det er en selvfølge at også grunnskoler i sine personalplaner og tilsetninger tar hensyn til hvilken kompetanse de har behov for til undervisning i ulike fag. Allmennlærerordningen er utvilsomt enklere å administrere men med dagens syn på behovet for sterkere faglig kompetanse for å undervise, må grunnskolen endre sin personalpolitikk i retning av praksis i videregående skole. Det er en selvfølge at den som søker undervisningsstilling i videregående skole, søker stillinger utlyst etter fag, og det er en selvfølge at man ikke ansettes dersom man ikke har kompetanse i de aktuelle fagene. Norsk Lektorlag kan ikke se noen grunn til at ikke også grunnskolen skal følge disse prinsippene, selv om dette kan by på utfordringer for kommunale skoleeiere som inntil nå har lagt liten vekt på faglige kompetanse i sine skoler.

Undervisningspersonale med kompetanse fra før endringer i lov og forskrift

Departementets foreslår at de nye lov- og forskriftskravene til kompetanse ikke skal gjøres gjeldende for lærere som har kompetanse som tilfredsstiller kravene fra før de nye bestemmelsene trer i kraft (fra skoleåret 2014). Norsk Lektorlag mener dette er uheldig og vil føre til en altfor langsom kvalitetsforbedring i skolen. Norsk Lektorlag mener det bør innføres ordninger som fører til raskere endringer i positiv retning.

Departementet skriver at det blir svært vanskelig for skoleeiere om dagens lærere plutselig ikke skulle være kompetente til å undervise i "sine" fag. Norsk Lektorlag mener at dette ikke skal skje *plutselig*, men i løpet av en gitt overgangsperiode, og skoleeier gis da tid til å planlegge personalpolitikk og videreutdanning. Skoleeiere bør muligens også gis mulighet til å søke forlengelse av overgangsperioden. Det bør også kunne søkes særlig unntak for undervisningspersonale med lang undervisningserfaring og som nærmer seg pensjonsalder. Departementet legger i sine vurderinger sterk vekt på at en gradvis innføring av kompetansereglene gir minst mulig økonomiske, administrative og praktiske konsekvenser for skoleeier. Norsk Lektorlag mener at hensynet til kvaliteten på undervisningen må prioriteres framfor hva som er greit for skoleeiere. Det er særlig skoleeiere som har lagt liten vekt på faglig kompetanse, som vil oppleve at nye regler gir en vanskelig situasjon. Norsk Lektorlag mener det er bedre at departementet utvikler egne hjelpetiltak for disse kommunene, enn at man tillater overgangsordninger som betyr stillstand det kommende tiåret.

Departementet skriver også at det vil bli urimelig for den enkelte lærer om dagens lærere plutselig ikke skulle være kompetente til å undervise i "sine" fag. Norsk Lektorlag mener at heller ikke dette bør komme "plutselig" på den enkelte lærer, men at overgangsordningen bør gi god tid til etter- og videreutdanning etter behov. Lærere som er i et ansettelsesforhold, vil ha nytte av at skoleeiere tar større ansvar for kompetansehevingen i eget personale.

Norsk Lektorlag mener det bør lages en ordning der lærere med "gammel" formell kompetanse og lang undervisningserfaring i gitte fag, gjennomgår en realkompetansevurdering i forhold til ny undervisningskompetanse. I tillegg bør det utvikles stipendordninger og fleksible videreutdanningskomponenter innen ulike fag, slik at lærere med "gammel" kompetanse kan oppnå en formalisert "ny" kompetanse i sine undervisningsfag.

I 2.4.4 skriver departementet at det har vurdert om det i tillegg til kravet om at skolen ikke har nok kvalifiserte lærere i faget, også skulle stilles krav om at det ikke kan tilsettes nye lærere for å kunne fravike kompetansekravene for undervisning. Norsk Lektorlag er enig i at overgangsordningene ikke bør utformes slik at det kan stimulere skoler til en ansettelsespolitikk som handler om å omgå de nye kravene til kompetanse.

Midlertidig tilsetting

Norsk Lektorlag støtter departementets forslag til unntak for kompetansekrav ved midlertidig tilsetting. Det bør gis adgang til å tilsette på vilkår om at påbegynt utdanning fullføres.

2: Fylkeskommunalt norsk videregående tilbud i utlandet

Norsk Lektorlag støtter departementets vurderinger og forslag om et nytt ledd i opplæringsloven som gir mulighet for at departementet etter søknad fra fylkeskommune kan gi tillatelse til at opplæringsloven anvendes utenfor riket, slik at en norsk fylkeskommune kan stå ansvarlig for en videregående skole i utlandet der formålet er at elevene skal få norsk vitnemål når opplæringen er fullført og bestått.

3: Rett til utvidet opplæringstid i private videregående skoler

Norsk Lektorlag støtter departementets vurderinger og støtter forslaget om at retten til å få utvidet tid i videregående opplæring lovfestes også i privatskoleloven, slik at elever kan velge å ta ut retten i private skoler med rett til statstilskudd på tilsvarende vilkår som i offentlig skole.

4: Politiattest.

Norsk Lektorlag støtter departementets vurderinger, avveinger av ulike hensyn og forslag til lovendringer.

5: Oppdatering av tilsynsbestemmelsen

Norsk Lektorlag er enig i at det kan være positivt med en tydeliggjøring av hva som er tilsyn og hva som er statlig råd og veiledning. Norsk Lektorlag er enig i at det er behov for å videreføre hjemmelen der departementet kan gi forskrift om plikt for skoleeierne og elevene til å bidra i tilknytning til evaluering og informasjonsinnhenting. Elevers plikter bør til en viss grad også omfatte oppgaver som går ut over egeninteresse når det er til fellesskapets beste. Å delta i nasjonale prøver og andre kartleggingsundersøkelser kan være slik plikt.

Norsk Lektorlag støtter departementets forslag.

Vennlig hilsen

Gro Elisabeth Paulsen (sign)
Leder
Norsk Lektorlag